

Zorko Simčič

Krst pri Savici

Ognjišče, Koper 1994

Marsikateri slovenski bralec je za Zorko Simčiča, odličnega, če ne celo najboljšega izseljenskega pisatelja, dramatika, pesnika in publicista iz Argentine, prvič slišal pred dobrimi tremi leti. Takrat je za svoj krajši roman *Človek na obeh straneh stene* – v Buenos Airesu je izšel že leta 1957 – dobil nagrado Prešernovega sklada. Poznavalci literature so kljub večdesetletni zamolčanosti visoko cenili tudi nekatera druga njegova dela, čeprav o njih v Sloveniji niso mogli oziroma smeli pisati. Vznemirjali so jih predvsem zgodnji roman *Prebujenje*, zbirka satir *Tragedija stoletja*, drama *Zgodaj dopolnjena mladost* in cikel pesmi *Korenine večnosti*. Simčič je kot osrednja pisateljska osebnost v "argentinski Sloveniji" nastopal tudi s kritičnimi publicističnimi prispevki.

Zdaj je pred nami njegova ljudska igra *Krst pri Savici*. Napisal jo je na podlagi svojega istoimenskega libreto iz leta 1943; tega je leto pozneje delno objavil v Slovenčevem koledarju, deset let po nastanku pa je v celoti izšel v buenosaireških Katoliških misijonih. Mladostni libreto je svojo dramsko podobo dobil v prvi polovici šestdesetih let. Slovenskemu bralcu v matični domovini ga predstavlja koprsko Ognjišče kot drugo knjižico zbirke *Naš oder*.

Ni treba posebej poudarjati, da je Simčiča k pisanju te drame v tekočih blankverzih oziroma ljudske igre, kot jo je sam poimenoval, spodbudila osrednja Prešernova pesnitev: *Krst pri Savici*. Njeno tematiko – slovenstvo, krščanstvo in romantično ljubezen – v celoti povzema in jo razveže v tankočutno psihološko igro. (Pojasnilo, da gre za "ljudsko igro", se zdi nekoliko skromno, vendar verjetno bolj meri na zvrst uprizarjanja besedila kot pa na njegovo oblikovno določenost.) Pisec se natančno loti nekakšne jezikovne in tudi vsebinske "modernizacije" Prešernovega epa v šestih slikah. Vendar moramo takoj pojasniti, da ne gre zgolj za predelavo ali prepesnitev izbrane literarne "predloge", saj besedilo izostruje posebna pozornost, namenjena dramski karakterizaciji oseb. V govor vsake posebej je, podobno kot pri Prešernu, položena določena ideja, a z nekoliko spremenjenimi poudarki. Tako je Črtomir, vsaj na začetku, predstavnik bojevitega, a že nekoliko "omehčanega" poganstva, ki brani slovenstvo, Valjahun v službi nemštva nastopa v imenu

maščevalnega, krvavega krščanstva, druid (keltski poganski svečenik), zdaj duhovnik, postane oznanjevalec Boga ljubezni, Bogomila pa tudi tu simbolizira čisto in predano ljubezen. Da bi kar se da dosledno izpeljal svojo idejo o krščanstvu, ki da lahko edino reši Slovence pred iztrebljenjem, vpelje Simčič v igro novo osebo, Gojmirja. Ta je Črtomirjev tekmeč za Bogomilino ljubezensko naklonjenost ter kot spreobrnjenec tudi posrednik med kristjani in pogani. Njegova drža spodbudi osrednji dramski zaplet: Črtomir ga v svoji poganski vnemi v boju proti pokristjanjevalcem – torej še preden ga "luč resnice obsije", da sprejme božjo pravičnost – ubije. Šele ko spozna resnico, kakršno razodeva božja beseda, svoje dejanje prepozna kot grešno. Po mnenju dr. Tineta Debeljaka, enega izmed razlagalcev Simčičeve drame, ga prav to mučeništvo naredi za "seme kristjanov".

Simčič v vseh vsebinskih vrhuncih svoje drame zvesto sledi Prešernovim besedam in jih tu in tam tudi dobesedno navaja; vendar je ob tem besedilo vsaj na nekaterih mestih mogoče brati kot posodobitev, zaradi modernejšega (preprostejšega) jezika – tudi na njem je že patina desetletij – pa bo marsikomu delovalo celo kot pojasnitev Prešernovega izročila.

Čeprav se zdi misel Franceta Papeža v spremnem besedilu nekoliko pretirana – meni namreč, da se Simčičev *Krst* konča s čudežem, v Črtomirju pa vidi nekakšnega novega, razsvetljenega in religiozno poglobljenega človeka – je Simčičevo idejo o silni moči junakovega spreobrnjenja iz poganstva v krščansko vero ne glede na vzroke njegove odločitve treba jemati resno. Močna navezava na Prešernovo pesnitev kliče po različnih razlagah (tudi o njej je bilo napisanih več nasprotujočih si interpretacij).

Medtem ko se Simčičeva ohranitev izrazito nacionalne in svobodoljubne ideje iz Prešernovega *Uvoda h Krstu* – Črtomir je do vstopa v krščansko občestvo, torej do krsta prepričan, da o njegovem življenju in dejanjih ne more odločati nihče drug kot on sam – z razlagalskega vidika ne zdi tako zapletena, pa več vprašanj postavlja junakovo spreobrnjenje. Ne moremo se namreč znebiti občutka, da je Simčič bral Prešernov ep podobno kot predstavniki Cerkve ob njegovem nastanku. Ti so smisel Črtomirjevega krsta videli zgolj v povzdignjenju krščanstva in spregledali, da v tem velikem junaku ni prave verske vneme in da je njegov "usodni" korak bolj kot vse drugo spodbudila iskrena, romantično čista ljubezen do Bogomile. (Zanjo je ta krst edini življenjski smisel, krščanstvo edino zagotovilo sreče na svetu.) Nemara je Simčičevo izoblikovanje osrednjega dramskega junaka pomanjkljivo v tem, da skoraj do konca ohranja njegov dvom o božji navzočnosti in pravičnosti, do njegove odločitve za krst, torej do sprejetja krščanske vere pa pride tako rekoč v trenutku. Pisec Črtomirju ne nameni pravega premisleka ali celo morebitnega notranjega klica za tako pomemben življenjski korak, kakršen je zakrament krsta. Tako se zdi poanta o krščanski ideji, ki rešuje posameznika, oblikuje njegovo etično držo in ravnanje v tem svetu, manj utemeljena, še posebno spričo poudarjenega ljubezenskega hrepenenja.

Vsekakor moramo ustrezno razumeti piščevo željo, da v razmerah, v kakršnih je živel – daleč stran od rojstne domovine, v skupnosti, ki je rasla iz vere v Boga in se

zaradi nje ohranila – ustvari religiozno dramo z obvezujočim sporočilom in jasno spodbudo, temelječo v krščanski ideji. Vprašanje pa je, kako naj beremo ponatis Simčičevega *Krsta pri Savici* tri desetletja po nastanku: zgolj kot informacijo o duhovni ustvarjalnosti argentinskih Slovencev, kot literaturo, ki je izgubila stik z duhom časa, ali vendarle kot sporočilo, ki naj nas nagovarja tudi danes.

Mateja Komel Snoj